MÁRIA HUDÁKOVÁ

fotografie JÁNA POLÁKA

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-prírodovědecká fakulta
Institut tvůrčí fotografie

Opava, október 2000

MÁRIA HUDÁKOVÁ

fotografie JÁNA POLÁKA

Bakalárska diplomová práca
Prierez tvorbou slovenského fotografa
Mgr. Jána Poláka

Obor: tvůrčí fotografie
Vedúci práce: RNDr. Petr Velkoborský, CSc.
Oponent: Mgr. Antonín Braný

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-prírodovědecká fakulta
Institut tvůrčí fotografie

Opava, október 2000

V OPAVE dňa 4.októbra 2000

PREHLASUJEM,
že prácu som vypracovala samostatne
a použila som len citovanú literatúru.

Mária Hudáková

Touto cestou by som chcela poďakovať Mgr. Jánovi
Polákovi a jeho manželke za voľný čas, ktorý mi venovali
a poskytli k zhromažďovaniu informácií, spomienok
a materiálov k spracovaniu mojej práce.
Takisto ďakujem pedagógom Institutu tvůrčí fotografie,
obzvlášť môjmu konzultantovi
RNDr. Petru Velkoborskému, CSc. a rodine
za podporu a pomoc, ktorú mi poskytli v rámci ich možností.

© MÁRIA HUDÁKOVÁ, INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE, SLEZSKÁ UNIVERZITA

OBSAH

1.ÚVOD 2

2. ZAČIATKY FOTOGRAFOVANIA 4

3. OBDOBIE NA FAMU 7

4. REKLAMNÁ TVORBA 11

5. VOĽNÁ TVORBA 16

6. ZÁVER 19

POUŽITÁ LITERATÚRA

FOTOGRAFICKÁ PRÍLOHA

1.ÚVOD

„Dôvera, to znamená súhlas a úctu, vedomie, že zostaneme sami sebou, aj keď sa prispôsobime druhému, že objavíme vlastnú tvár v evokácii rysov toho druhého, a že je možné tvoriť v obdive."

Francois Ricard 1981

Moja práca sa zaoberá fotografickou tvorbou a osobnosťou Jána Poláka. Výber tejto témy bol podmienený hlavne skutočnosťou priblížiť sa k reklamnej fotografii, ktorej predstaviteľom na Slovensku je aj Ján Polák.

Druhoradým faktom je jeho pracovné pôsobenie v Košiciach, v meste v ktorom žijem aj ja. Počas zbierania materiálov z reklamnej fotografie, ma zaujala celá jeho doterajšia fotografická tvorba.

Jedinečnosť jeho tvorby spočíva práve v neustálom hľadaní nového pohľadu, nenútenej formálnosti reklamnej fotografie. Cieľom mojej práce bolo poukázanie na široký záber fotografickej tvorby Jána Poláka a upriamenie sa na jeho profesionálny život v oblasti fotografie.

V práci sa zaoberám aj obdobím štúdia Jána Poláka na Filmovej fakulte Akadémie múzických umení (FAMU) v Prahe, v ktorom dôležitú úlohu hrá hlavne dokumentárna fotografia, s ktorou dosahoval pozoruhodné výsledky. V roku 1980 získal 1. Cenu v súťaži k výročiu založenia FAMU v Prahe svojou reportážou z košického Medzinárodného maratónu mieru. Tento súbor fotografií pozitívne ohodnotil aj Vladimír Birgus v Revue fotografie 1988 v čísle 3, v dobe krízy fotografickej reportáže. [3]

Ďalším dominantným obdobím je práca s reklamnou fotografiou. Okrem reklamy pre rôzne firmy a inštitúcie, vytvára fotografie pre plagáty, kalendáre, prospekty a katalógy priemyselných a obchodných podnikov na východnom Slovensku.

Výslednú adjustáciu a grafický dizajn si autor vytvára sám. Zákazníkom poskytuje komplexné služby od obsahového a výtvarného návrhu cez fotografické a textové spracovanie až po vytlačenie (ak si to objednávateľ praje).

Celkovo je však možné konštatovať, že Ján Polák má široký motívový záber, ktorý sa pohybuje od krajiny, aktu, cez technické zábery, digitálne spracované fotografie až po spomínaný dokument a reklamnú fotografiu.

2. ZAČIATKY FOTOGRAFOVANIA

Ján Polák sa narodil 28.12.1953 v Košiciach a toto mesto zostalo jeho pôsobiskom dodnes.

K fotografovaniu sa ľudia dostávajú rôznym spôsobom. Ján Polák začal fotografovať od roku 1968. Neviedla ho k tomu nijaká konkrétna inšpirácia, využíval ho ako prostriedok k vyplneniu svojho voľného času. Zachycoval všetko, čo sa mu dostávalo pred jeho kameru. Nepochybne v tomto období to boli námety, ktoré veľmi úzko súviseli s udalosťami v roku 1968, keď armády Varšavskej zmluvy pod rúškom bratskej pomoci nášmu ľudu začali dvadsaťročnú okupáciu Československa. Pre štrnásťročného chlapca to boli určite nezabudnuteľné dojmy, keď sa po uliciach Košíc preháňali cudzie tanky, keď pri sebemenšom zhromažďovaní ľudí mierili na nich svoje hrozivé hlavne a ľudia v odhodlaní nenechať sa pokoriť, bránili ich prechodu vlastnými telami a hádzali po nich kameňmi, keď padli aj prvé ľudské obete guľkami „záchrancov socializmu v našej republike". Boli to udalosti, ktoré nenechali ani Jána Poláka ľahostajným.

Ale neboli to len tieto významné udalosti, ktoré ho zaujali. Pri každej príležitosti, či už s aparátom alebo bez neho, všímal si prostredie, v ktorom sa nachádzal, skúmal atmosféru situácie, vnímal svetlo, vytváral si svoje uhly pohľadu na veci zdanlivo všedné a každodenné. I keď to boli ešte len amatérske zábery, v súčasnosti majú svoju historickú hodnotu, dokumentujú isté obdobie nášho života a pre Jána Poláka sú to zábery, ktoré predstavujú počiatok jeho záujmu o fotografiu, ktorý v neskorších rokoch prerástol do profesionálnej činnosti. V tom čase fotografoval na staršom fotoaparáte ETARETA.

Fotografia bola jeho koníčkom a dopĺňala mu štúdium úžitkovej grafiky na Strednej umeleckopriemyselnej škole v Košiciach, ktorú ukončil v roku 1973. Počas štúdia na strednej škole sa rozhodol pokračovať v odbore fotografia na Filmovej fakulte Akadémie múzických umení v Prahe, kde svoje štúdium úspešne ukončil v roku 1982.

O jeho vzťahu k fotografii vypovedá aj skutočnosť, že fotoaparát nepustil z ruky ani v období, keď bol v nemocnici po autohavárii v roku 1979. Vytvoril tam veľmi pôsobivý cyklus fotografií z nemocničného prostredia, ktorý je výpoveďou rôznych ľudských utrpení.

Keď sa Ján Polák začal bližšie zoznamovať s fotografickým svetom tak ako každý fotograf, našiel si svoj vzor, ktorým je dnes už ako mýtus uctievaný svojím „rozhodujúcim okamžikom" francúzsky fotograf Henry Cartier-Bresson.

V rokoch 1975 až 1978 bol Ján Polák fotografom v Technickom múzeu v Košiciach. Dokumentoval rôzne pamiatky a umelecké remeslá (napr. cyklus fotografií o kováčstve), cez ktoré získal prax v technickej fotografii. Technické múzeum v tom čase v rámci svojich štatutárnych úloh v ochrane pamiatok vedy a techniky na Slovensku uskutočňovalo súpis a dokumentáciu neprenosných slnečných hodín. Z historického hľadiska sú slnečné hodiny síce skromnou, ale veľmi cennou pamiatkou, ktorá dokumentuje vývoj astronómie na Slovensku a vzťah ľudí k nej.

Počas tohto obdobia vyšla knižná publikácia Slnečné hodiny na Slovensku. V obrazovej prílohe spolu s fotografmi Pavlom Adamuvom, Viliamom Helcmanovským a Alexandrom Koršom dokumentoval kultúrne pamiatky astronómie. Takmer polovica fotografií tejto publikácie je z dielne Jána Poláka.

Nakoľko súčasťou fondu kultúrnych pamiatok sú tiež pamiatky vývoja vedy, výroby a techniky na Slovensku, a astronómia je jednou z najstarších vedných disciplín v dejinách ľudstva, zdokumentovanie kultúrnych pamiatok tak ako sa nám zachovali na Slovensku, patrí medzi spoločensky významné práce Jána Poláka.

3. OBDOBIE NA FAMU

Ján Polák v začiatkoch štúdia na FAMU okrem vyžadovaných znalostí z oblasti fotografie, mal aj vedomosti z odboru úžitkovej grafiky (SUPŠ), čo patrične využil v oblasti svojej tvorby.

Počas štúdia sa zaoberal hlavne dokumentárnou tvorbou, ku ktorej mal vzťah. Už k prijímacím skúškam na školu predložil cyklus osobitej a sugestívnej výpovede zo života ľudí klasickej slovenskej dedinky Vlkolinec, ktorá v neskoršom období bola vyhlásená UNESCOM za kultúrnu historickú pamiatku. V tomto súbore badať jeho schopnosť bezprostrednej a prirodzenej komunikácie s ľuďmi. Fotografie sú predovšetkým o ľuďoch a o ich vzťahu k prostrediu kde žijú, ktoré sprevádza ich starosti a radosti všedného spôsobu života. Sú to často bežné výjavy, v ktorých sa zdanlivo veľa nedeje, ale samotná zobrazená skutočnosť je prostriedkom k vyjadreniu určitých pocitov a nálad.

Na snímkach hľadá a nachádza výtvarne čisté motívy napr. ako babka s dedkom zvážajú maštaľný hnoj na saniach. Kontrast bielej zasneženej prírody a dvoch ľudí v tmavom tóne ako keby vystihoval ich údel a spôsob života, avšak na druhej strane z fotografie vyžaruje upokojujúci účinok prírody (obr. príl. č. 1).

Môže sa zdať, že Ján Polák prijíma niektoré podnety z tvorby iných slovenských autorov, ktorí taktiež zobrazujú vidiecky život ľudí ako napr. diela Igora Grossmanna, Karola Benického, alebo jedno z najvýznamnejších slovenských diel „nášho klasika" národného umelca Martina Martinčeka. Podstatné je, že si postupne vytvoril vlastný fotografický prístup a štýl, ktorý výrazne uplatnil aj v reportáži z košického Medzinárodného maratónu

mieru. Jedná sa o cyklus desiatich fotografií, v ktorých autor vystihol danú atmosféru tohoto podujatia. Fotografický súbor zachytáva zábery od prípravy bežcov k štartu, prizerajúcich sa divákov, cez samotný bežecký akt za mrholivého počasia, až po atmosféru v cieli (obr. príl. č. 2).

Súbor fotografií z tohto športového podujatia prezentoval na expozícii Svet ľudí (2) na zámku Kozel, kde vystavovalo Umeleckopriemyselné múzeum fotografie zo svojich zbierok absolventov FAMU. Študenti tu prezentovali svoje výsledky z výuky. Bola to v poradí druhá výstava, zostavená podobným štýlom ako prvá – Svet predmetov. Expozícia obsahovala diplomové súbory s témou človek. Pätnásť autorov vystavovalo kolekciu voľných fotografií, medzi ktorými mal svoje práce aj Ján Polák.[12] Prezentoval sa vyššie uvedeným súborom, ktorý bezpochyby patril medzi najzaujímavejšie exponáty.

Ján Polák sa počas štúdia zaoberal divadelnou fotografiou. Kurz divadelnej fotografie viedol pedagóg Jaroslav Krejčí, ktorý o divadelnej fotografii hovorí : „tým je lepšia, čím viac rešpektuje hercov ako postavy hry, ich vnútorné vzťahy a tým i obsah hry. Fotografii chýba slovo a čas. Aj tak musí pre diváka objaviť ten správny okamžik, skrátka dať sa nakaziť silou obsahu a jeho výrazu v hereckom prejave a túto infekciu preniesť na diváka.“ [11]

Divadelná fotografia je vlastne dokumentom akéhosi pominuteľného javu, kde fotograf by mal mať svoj vlastný subjektívny názor na zobrazenie predstavenia ako celku, ale aj jednotlivých pasáži predstavenia. Preto je potrebné poznať zámer hry, dôležité momenty, svetelné riešenie, dôležitosť jednotlivých hercov, resp. postáv a všetky ostatné aspekty predstavenia. Toto všetko spĺňa divadelná fotografia Jána Poláka.

V roku 1982 dokumentoval predstavenia Divadelného štúdia v Košiciach a zostavil súbor fotografií, s ktorými sa v roku 1983 zúčastnil na expozícii VII. trienále divadelnej fotografie v Novom Sade v Juhoslávii. Kolekcia fotografií bola vystavená v Divadle na Vinohradoch, na ktorej sa predstavilo sedemnásť účastníkov reprezentujúcich Československo, z toho dvanásť ich študovalo na FAMU. Svoje práce vystavovali okrem Jána Poláka : Vladimír Ambros, Gabriela Čapková, Jan Hudeček, Peter Koubka, Jaroslav Kováčik, Jaroslav Krejčí, Martin Poš, Josef Ptáček, Jiří Skupien, Ján Stárka, Dr. Jaromír Svoboda, Vladimír Svoboda, Ivan Šimáček, Tibor Huszár, Josef Kubíček a Bohuslava Maříková. Rôzne snímky z inscenácií a ich atmosfér boli zaslané z dvadsiatichšiestich štátov. [13]

Okrem tejto expozície vystavoval toho istého roku aj na výstave usporiadanej z príležitosti Roku českého divadla a 100. výročia Národného Divadla. Samostatná výstava obsahovala až štyristo snímok päťdesiatich prác študentov a absolventov FAMU v pražskej FOTOCHEME. Práce dokazujú kvality divadelnej fotografie, prezentovanej prevažne v cykloch, z čoho osem ukážok boli publikácie vzniknuté v spolupráci s divadlom DISK. [13]

V období štúdia Polák taktiež vytvára kolekciu záberov pod názvom Múr, ktoré sú na hranici reportážno – výtvarnej fotografie. Cyklus je usporiadaný do štvoríc, ktorý je námetovo viazaný, ale na druhej strane sa môže každá fotografia prezentovať samostatne. Sú to detaily ľudských rúk, nôh, hlavy na pozadí steny alebo podlahy v mäkkých nekontrastných tonalitách. Od týchto záberov Polák postupne prechádza k fotografii detailného aktu, v ktorom uplatňuje jednoduchosť tvaru a línií v mäkkej kresbe.

Z tohto obdobia je potrebné uviesť aj opublikovanie jeho článku CASSOVIA FOTOKLUB v časopise Československá fotografia z júna 1981, v ktorom vyjadril svoje kritické postrehy k vtedajšej amatérskej fotografii v rámci Východoslovenského kraja.[16]

4. REKLAMNÁ TVORBA

V dnešnej dobe nás reklama obklopuje zo všetkých strán a to vo veľkej miere hlavne na fotografiách. Fotografia je schopná presného popisu, ale má i druhú stránku – stránku idealizovať. Avangarda objavila fotografickú montáž a práve médium reklamy ju dokázalo plne využiť. Fotografisti si môžu vytvárať a vyberať rôzne prostredie, pozadie, pracovať so svetlom, používať rôzne filtre, využívať rôzne fotografické a počítačové techniky.

Ak má byť reklamná fotografia všeobecne zaujímavá pre diváka, ktorý nemá nijaký priamy vzťah k zobrazovanej skutočnosti, a má ho presvedčiť aby si výrobok zakúpil, musí mať určité tvorivé hodnoty. Iba tak môže hlbšie pôsobiť na city človeka a neplniť len funkciu obyčajného dokumentu.

Veľká konkurencia v tejto oblasti núti fotografov k neustálej kreativite, kde sa spájajú výtvarné prvky s praktickým poslaním reklamy. Čím ďalej, tým viac sa pracuje s obrazmi než so slovami a tu je potrebný hlavne pôsobivý nápad a „dobré oko". Preto v dnešnej reklamnej fotografii majú šancu len tí najlepší.

Michal Gros, spoločenský a módny kritik New York Magazinu vysvetľuje : „Väčšina úspešných reklám preukazuje zmysel pre individualitu – pre odlišnosť. Môžete byť osobitý, i keď nosíte rovnaké veci ako ostatní. Dôležitá je ilúzia individuality a fotografisti musia na svojich snímkach túto ilúziu nejakým spôsobom vyvolať. Pre túto prácu musí byť človek viac než len dobrý fotograf." [7]

Od roku 1982 začal Ján Polák pracovať v oblasti reklamnej a propagačnej fotografie, ktorej sa venuje ako profesionál aj v súčasnosti. Vo svojej reklamnej tvorbe využíva širokú škálu

motívov a to od ľudskej postavy, módy, cez zátišia, architektúru a prírodné motívy, ktoré sa vo väčšej časti snaží formovať ako voľnú fotografiu.

Počítač, scanner a digitálna tlačiareň sa stali súčasťou každého profesionálneho ateliéru. Využívajú sa pri tom takmer zázračné možnosti počítača, ktoré by sa inými prostriedkami dosahovali veľmi pracne a zdĺhavo. V prípade Jána Poláka je práca s počítačom naprostou samozrejmosťou a to v plnom rozsahu, ako ju tento technický prostriedok umožňuje. Pri svojej práci používa viac aparátov, aby vyťažil z reality maximum. Pracuje s fotografickými prístrojmi : Sinar, Hasselblad, Yashica TP (Carlzeiss – objektív, aj s hľadáčikom hore), Nikon 90 X a Nikon F 801 S.

Aj keď čiernobiela fotografia v reklame pretrváva a v určitých obdobiach sa stáva dokonca veľmi módnym trendom, Ján Polák sa predovšetkým venuje farebnej fotografii, i keď sa zaoberá myšlienkou návratu aj k čiernobielej reklame. Ako skúsený fotograf si dobre uvedomuje, že niektoré druhy námetov sú priam predurčené na čiernobiele stvárnenie, kým iné zasa jednoznačne na farebné. Vo farebných snímkach platí : „menej znamená viac“, čoho sa drží aj dielo Jána Poláka. Posledných šesť rokov jeho reklamné fotografie sú snímané na farebný materiál KODAK.

Farebnosť snímok je vyvážená, jemná, harmonicky ladená. Väčšinou používa jednu až dve farby vo viacerých odstupňovaných tonalitách alebo takmer až monochrómne ladenie snímku, kde výrazne zaznieva sýty farebný akcent. Farebná fotografia znamená v každom prípade podrobnejšiu informáciu o skutočnosti, ktorú zobrazuje. V jeho farebnej fotografii emotívny účinok stojí a padá s kvalitou súhry farieb. Vytvára dokonalé fotografie po stránke výtvarného riešenia až po konečné precízne

vyhotovenie. Vo svojich aranžovaných scénach snímaných kamerou SINAR, stále hľadá správnu kompozíciu, výraz, zorný uhol a svetlo, ktoré dodáva jeho fotografiám patričnú atmosféru. Skladbu a stavbu obrazu si starostlivo pripravuje, dokonca v počiatkoch si kreslil kompletné kompozičné návrhy aj s osvetlením.

Keďže pracuje pre viac firiem odlišného zamerania, narába s rôznymi materiálmi. Rôznorodosť zákazníkov ho núti neustále objavovať nové pohľady na prezentované výrobky, ktoré by ich zaujali a splnili vyžadovaný cieľ.

Objednávateľ obvykle zadáva fotografovi kľúčový predmet, ktorý potrebuje spropagovať a ponechá na vôli fotografa, akými doplnkami ho obklopí. Dôležitým faktorom pri zostavovaní celkového záberu, je aj voľba vhodného farebného pozadia, ktoré bude najlepšie vyhovovať odtieňom fotografovaného predmetu ale aj celej atmosfére fotografie. V tomto opäť Ján Polák uplatňuje svoje fotografické a grafické cítenie.

Z jeho širokého spektra odberateľov spomeniem napríklad kozmetickú firmu JUST, pre ktorú v súčasnosti vytvára už v poradí štvrtú kolekciu fotografií kozmetických výrobkov na báze liečivých rastlín. Okrem dvanástich fotografií prezentovaných produktov, vytvára aj celkový grafický dizajn tohto reklamného katalógu (obr. príl. č. 6). Takisto kalendárne zábery pre firmu KERKO patria k výtvarne a kompozične zaujímavým prácam Poláka (obr. príl. č. 10, 11).

Jeho fotografie sú už niekoľko rokov súčasťou výročných správ VSŽ, a.s., Košice (obr. príl. č. 14, 15).

Ďalšou dôležitou oblasťou ktorej sa venuje, je fotografia architektúry mnohých novostavieb významných finančných a obchodných inštitúcií ako aj sakrálnych stavieb. Pri týchto

fotografiách nepristupuje k ich stvárneniu s úmyslom technicky perfektne zobraziť stavebné dielo, ale svoje zábery zakladá na emotívnom vyjadrení osobného pohľadu, ktorým podáva skôr atmosféru architektúry (obr. príl. č. 16).

Výtvarne a nápadovo zaujímavé sú jeho propagačné materiály pre poisťovne, v ktorých vystihuje jednotlivé oblasti, kde sa dajú uplatniť rôzne druhy poistiek. Fotografie sú riešené na šachovnicovom pozadí s patričným atribútom k predmetnému poisteniu. Využíva technické, štylizačné i kompozičné možnosti, pútavosť farebnej škály, aby diváka zaujal dominujúcim dejom, či myšlienkovou podstatou obrazu.

Často stvárňovaným motívom v jeho reklamných fotografiách sú nápoje, ako napríklad tokajské vína, likéry a rôzne druhy pív (obr. príl. č. 5, 9).

Práve tu sa často zaoberá snáď najobtiažnejšou témou vo fotografii a to spotrebným sklom. Či už je to reklama na vyššie uvedené nápoje, sklenené súpravy alebo nejakú dekoratívnu rekvizitu. S veľkou kultivovanou výtvarnosťou a precíznosťou vie dokonale zachytiť tvar, štruktúru a celkovú brilanciu skla. Pozoruhodnou črtou je okolie, ktoré doplňuje vzájomný vzťah pôsobenia skla v prostredí. Práve to zdôrazňuje farebnosťou, svetelnou atmosférou a tvarom skla, pozadia alebo popredia. Napríklad snímka prezentujúca krištáľovú súpravu je pojatá ako klasické zátišie plné vnútorného vyžarovania a povrchových reflexov, kde výraznú výtvarnú úlohu predstavuje pohár naplnený červeným vínom so silným farebným akcentom čierno – bieleho pozadia geometrického typu. Fotografia dokonale stvárňuje hmotu skla, priestorový vzťah a čarovnú svetelnú atmosféru, ktorou sa vyznačuje väčšina jeho interpretácií skla (obr. príl. č. 7). Ján Polák patrí k najlepším fotografom skla na Slovensku.

V jeho snímkach cítiť kvalitu vyjadrenú v adekvátnom spojení myšlienky s bohatosťou obsahu a primeranej formy, ktorou zvýrazňuje svoj umelecký zámer tak, aby dielo bolo dokonalé a pôsobilo prirodzene.

Ján Polák dosahuje v reklamnej fotografii pozoruhodných výsledkov, ktoré sú odrazom jeho technickej precíznosti, výtvarnosti a koncepčnosti.

5. VOĽNÁ TVORBA

Okrem reklamnej fotografie, ktorou sa Ján Polák živí, venuje sa aj voľným prácam, i keď v súčasnosti mu na túto oblasť ostáva stále menej času v súvislosti s jeho zákazkovou tvorbou.

Najnovšia Polákova tvorba je návrat k čiernobielemu dokumentu, na ktorom ešte stále pracuje. Zachytáva zážitky zo svojej cesty na mori (obr. príl. č. 17).

Subjektivitu, stvárnenie vlastného prežitku, zámerov a názorov bezprostredne realizuje vo svojich voľných prácach.

5.1. Životné prostredie

S prudkým rozvojom vedy a techniky, zavádzaním nových technológií začala ľudstvo znepokojovať otázka problematiky zachovania životného prostredia, jeho ochrany a skvalitňovania. Do roku 1989 v našich podmienkach nebolo stále možné vyjadrovať svoje znepokojenie nad neustálou devastáciou prírody a celkovým znečisťovaním životného prostredia. Mnohokrát ekonomické záujmy štátu boli príčinou, že na životné prostredie sa bral len minimálny ohľad. K prelomu došlo v dôsledku politických zmien v roku 1989. Začal narastať počet tých, ktorým naše životné prostredie nie je ľahostajné, a ktorí to začali aj dávať najavo.

Nesporne k takýmto ľuďom patrí aj Ján Polák, ktorý sa zaoberá aj ekologickou stránkou života. Poukázala na to netradičná výstava, ktorú spolu s košickým fotografom Vladimírom Vološinom otvorili 24.5.1990 v priestoroch vtedajšieho Domu Košického vládneho programu na bývalej Leninovej ulici v Košiciach. Sugestívne fotografie ukazovali tvrdú realitu znečistených a zdevastovaných priemyselných oblastí na

Slovensku. Ich súčasnosť a samozrejmosť divákov šokovala. Výtvarnosť a čistota fotografií vytvárala významové vzťahy medzi jednotlivými zložkami záberov. Autor tu dobre pracuje s absurdnými kontrastami, vytvárajúcimi vizuálne metafory. Výstava vyjadrovala autorov subjektívny pohľad na svet. Týkalo sa to tzv. „bermúdskeho trojuholníka" na Slovensku – tri hlavné znečisťujúce podniky a to Chemlon v Humennom, Chemko v Strážskom a tepelné elektrárne vo Vojanoch. Fotografie boli nainštalované na plote, ktorý sa tiahol po miestnostiach múzea. Inštaláciu navrhli dvaja architekti Juraj Horňák a Jozef Bodnár.

5.2. Mestské motívy

Pri zobrazovaní svojho rodného mesta Ján Polák nefotografuje akékoľvek košické mestské námety, ale veľmi dôsledne si vyberá len „svoj" typ pohľadu. Nehľadá atraktívne prostredie v konečnom slova zmysle, ako tomu bolo napríklad pri fotografiách dedinky Vlkolinec, ale naopak tie najprostejšie, na prvý pohľad skromné, no harmonicky vyvážené mestské scenérie a detailné pohľady. Veľmi rád fotografuje v prítmí, pri nočných lampách, čo dodáva záberom melancholickú atmosféru až takmer zahmleného londýnskeho prostredia. Sú to jemné, farebné fotografie. Hľadá možnosti ako čistými a jasnými tvarmi a objektmi je možné znázorniť podoby skutočnosti, avšak nie ako presnú faktografiu, ale ako subjektívne emocionálne zainteresovaný pohľad, analýzu poznania a vnímania (obr. príl. č. 3).

Veľmi zaujímavou časťou jeho tvorby sú digitálne fotografie zo starého mesta. S vlastným výrazovým prístupom experimentuje s realitou v snahe sprostredkovať emotívnosť. Rôzne historické zákutia Košíc transformuje do svojho sveta a fotografie sa tak stávajú obrazom poetického svedectva o ich krásach (obr.príl.č. 4)

5.3. Účasť na výstavách

Pre každého fotografa je veľmi príjemnou vizitkou svojej tvorby výstava, ktorá ho prezentuje.

Ján Polák mal svoje samostatné výstavy :

1982 – Praha
1992 – Košice
1998 – Trebišov
1998 – Praha
1999 – Košice

a kolektívne výstavy :

1983 – Zámek Kozel
1983 – Praha
1983 – Nový Sad – Juhoslávia
1984 – Praha
1985 – Brno
1987 – Praha
1988 – Košice
1989 – Trnava
1989 – Bratislava
1990 – Košice
1994 – Košice
1997 – Bratislava
1998 – Budapešť
1999 – Praha

Ďalšia najnovšia Polákova účasť na výstave je pripravovaná v rámci mesiaca fotografie v Bratislave v novembri tohto roku, kde budú svoje práce vystavovať slovenskí absolventi FAMU.

Posledné tri roky je Ján Polák členom v porote krajských súťaží AMFOTO-DIAFOTO.

5.4. Knižné publikácie

Okrem účasti na výstavách, prispel svojou fotografickou tvorbou k vzniku knižných publikácií :

- Slnečné hodiny na Slovensku. Východoslovenské vydavateľstvo, Košice 1980.
- 30 rokov n. p. Chemlon Humenné. Obzor, Bratislava 1983

6. ZÁVER

Fotografie Jána Poláka ma oslovili zmyslom pre jednoznačnosť vyjadrenia a svojou čistotou výpovede fotografického obrazu. Celkovo jeho tvorbu charakterizuje rôznorodosť motívu a technického spracovania.

Prínos tejto práce vidím okrem rozšírenia môjho fotografického obzoru, hlavne v zosumarizovaní jeho doterajšej fotografickej tvorby a poukázaní na kvality Polákovej celkovej práce vo fotografii a to obzvlášť v oblasti reklamy.

Je potrebné si uvedomiť, že reklamná fotografia hrá dôležitú úlohu v živote moderného človeka. Laická verejnosť prichádza do kontaktu s reklamnou fotografiou oveľa častejšie (častokrát aj proti svojej vôli), ako s voľnou tvorbou profesionálnych a amatérskych fotografov.

Verím, že moja práca „Fotografie Jána Poláka" pomohla nahliadnuť do celkovej fotografickej tvorby (ktorá je v súčasnosti dostatočne rozsiahla) a života Jána Poláka.

Tak ako so všetkým okolo nás, tak aj s umením je to presne ako s rastúcim a rozvíjajúcim sa stromom. Stále je v pohybe a mení sa. K starým konárom prirastajú stále mladé a svieže a obohacujú jeho mohutnú a nádhernú korunu. Fotografia je pozoruhodnou, ale zároveň náročnou vetvou umenia. Som veľmi vďačná, že sa mi dostalo takej možnosti, aby som zdokumentovala a napísala o jednom človeku, ktorý je súčasťou, hoci len jedného, listu z tej nádhernej koruny, ktorá zapadá do mozaiky stromu umenia.

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. Adamuv, P.: Slnečné hodiny na Slovensku. Východoslovenské vydavateľstvo, Košice 1980
2. Birgus, V. – Kirschner, Z.: Fotografie absolventů FAMU. Uměleckoprůmyslové muzeum, Praha 1987
3. Birgus, V.: Pražská výstava absolventů FAMU. Revue fotografie, XXXII, 1988, 3. 73 – 76
4. Čiljak, J.: Slovak foto 2. Osveta, Martin 1982
5. Hlaváč, Ľ.: Dejiny slovenskej fotografie. Osveta, Martin 1989
6. Hlaváč, Ľ a kol.: Encyklopedie českých a slovenských fotografů.ASCO Praha 1993. 278 - 279
7. Jedlíčková, M. – Valášková, M.: Tyene, udělej mne krásnou. Fotografie, 1991, 2. 6 – 8
8. Kontakt – katalóg k celoštátnej výstave reklamnej a propagačnej fotografie autorov do 35 rokov Košice 1988. Technické múzeum, Košice 1988
9. Martinček, M.: Vrchári. Osveta, Martin 1975
10. Menclová-Tesáková, J.: FAMU-FOTO Stretnutie 02 slovenských absolventov FAMU. Zväz slovenských výtvarných umelcov, Bratislava 1989
11. Moucha, J.: Fotograf v divadle. Československá fotografie, XXXIV, 1983, 11. 494 – 495
12. Moucha, J.: Svět lidí podruhé. Československá fotografie, XXXV, 1984, 2. 65

13. Moucha, J.: V divadle na Vinohradech. Československá fotografie, XXXV, 1984, 1. 2

14. Mrázková, D. – Remeš, V.: Československé cesty fotografie. Mladá fronta, Praha 1989

15. Pauer, M.: Martin Martinček, Fotografie, súborné dielo – katalóg z výstavy pri 80. narodeninách umelca. Galéria P. M. Bohúňa Liptovský Mikuláš 1993

16. Polák, J.: Cassovia fotoklub. Československá fotografie, XXXII, 1981, 6. 257

17. Šmok, J.: Za tajomstvami fotografie. Osveta, Martin 1975

18. Tausk, P.: Farebná tvorivá fotografia. Osveta, Martin 1985

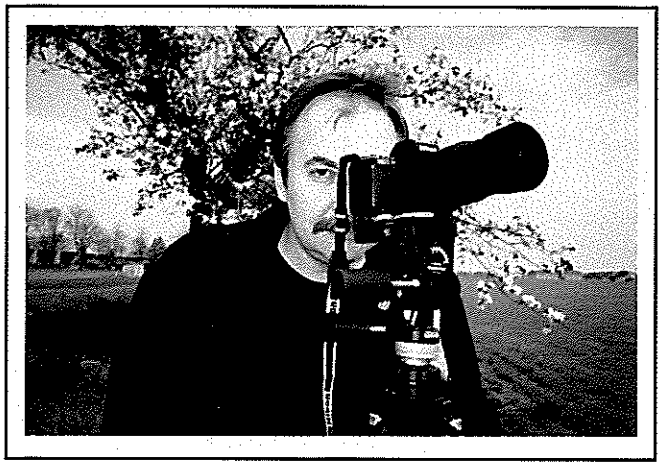

autoportrét 1998

1. vlkolinec 1977

2. mmm 1980

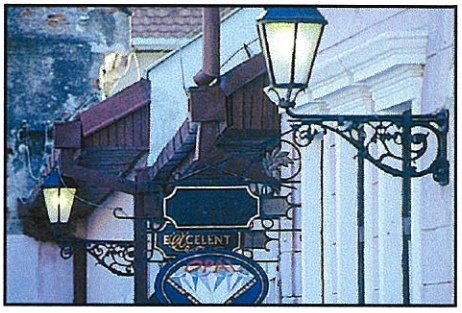

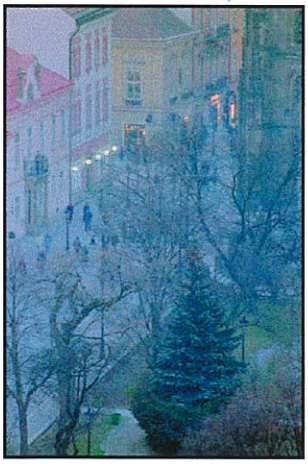

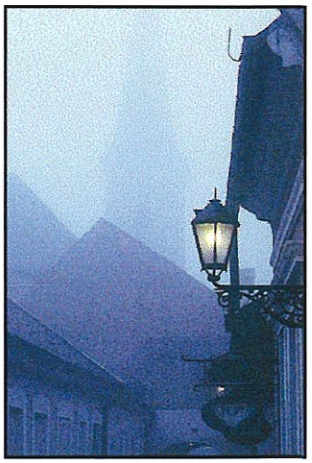

3 staré mesto 1996-2000

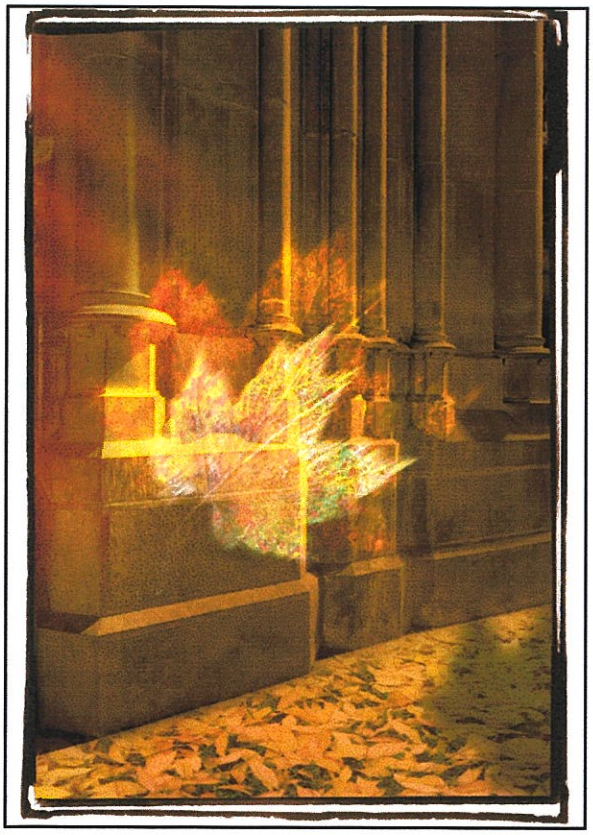

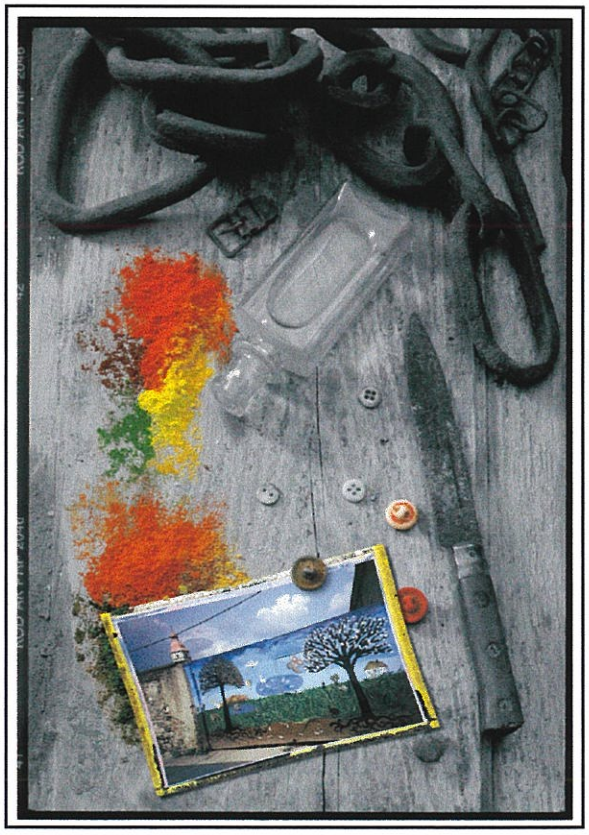

4. dig. fot. /st. mesto - košice/ 1999

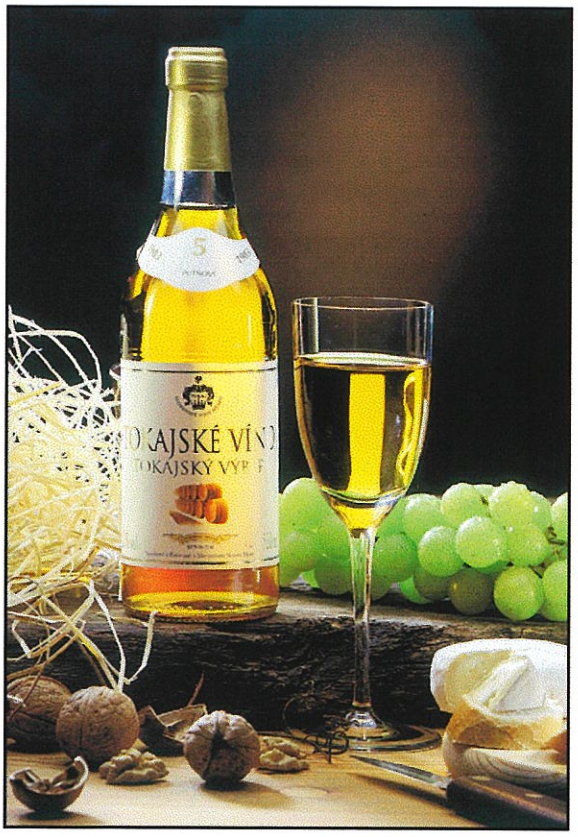

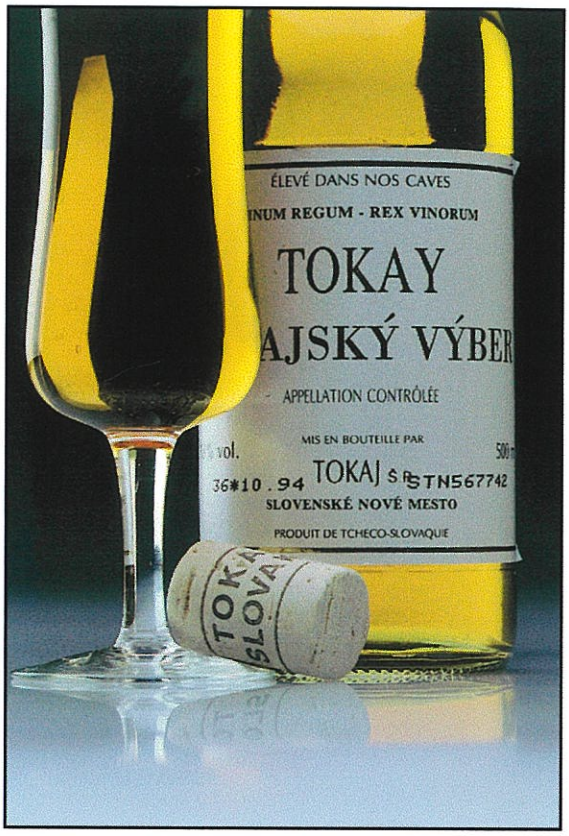

5. tokaj 1990-1995

6. just 1997

7. kristál 1995

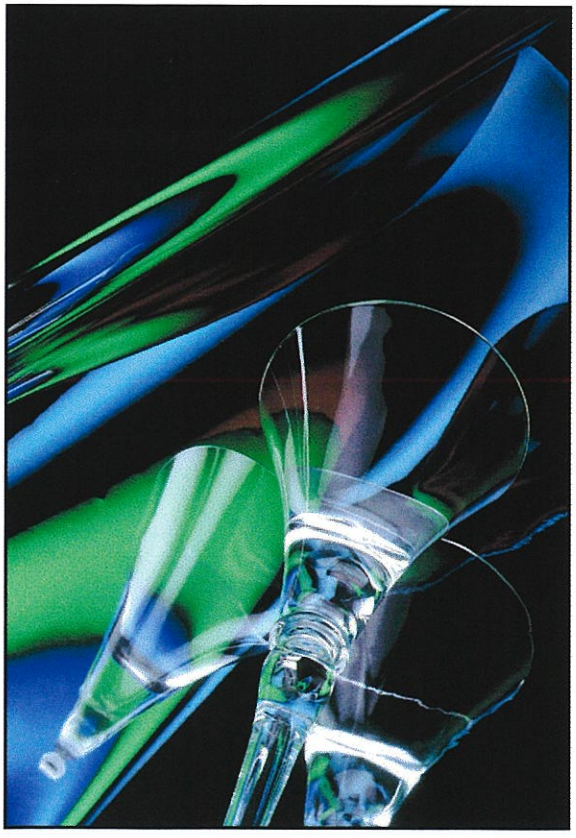

8. pohár 1985

9. alkohol 1994

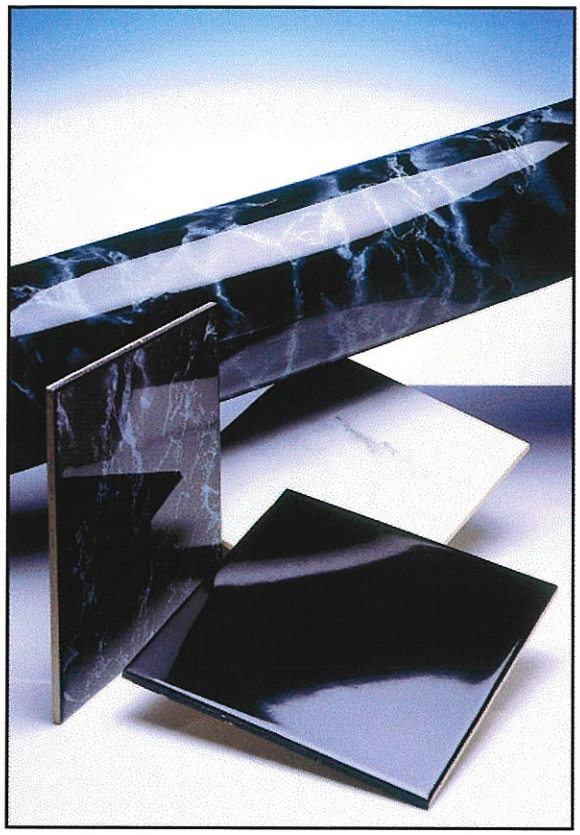

10. kerko 1994

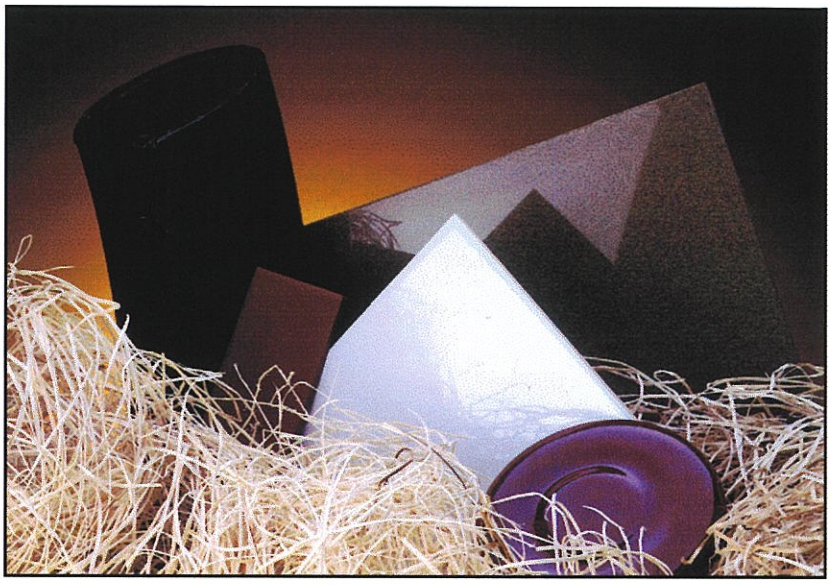

11. kerko 1995

12. hanka 1995

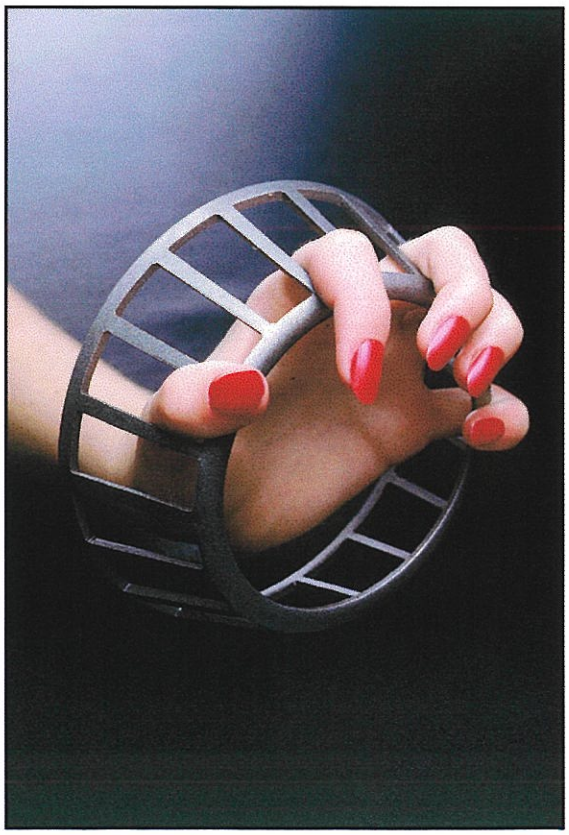

13. zvl 1990

14. vsž, a.s. 1994

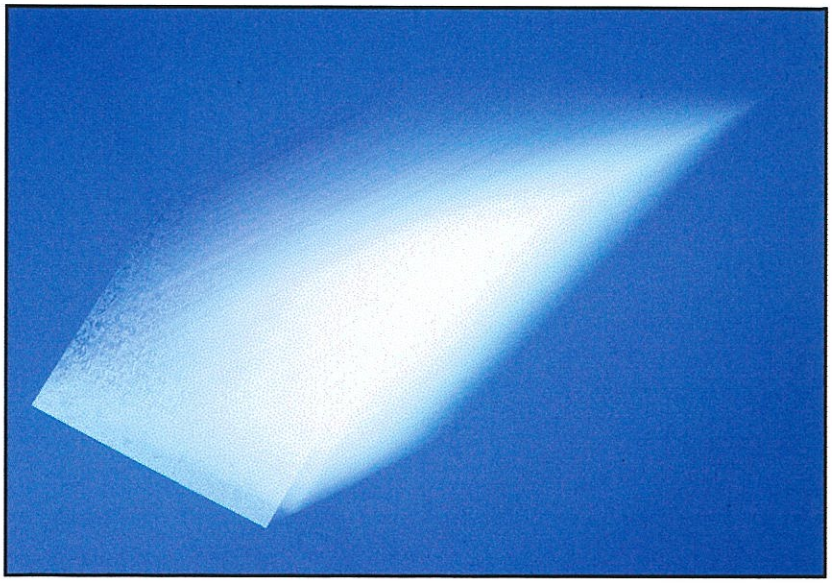

15. vsž, a.s. 1993

16. vse, a.s. 1999

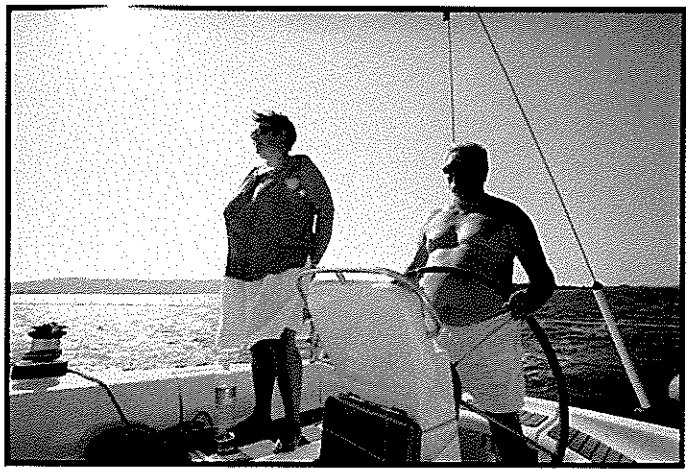

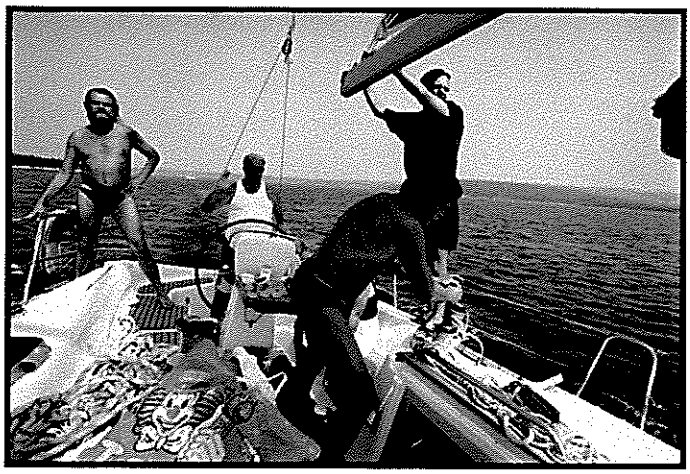
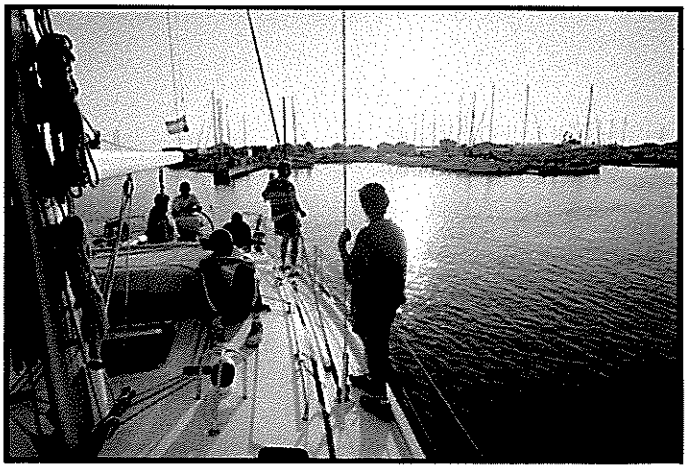

17. dovolenka 2000

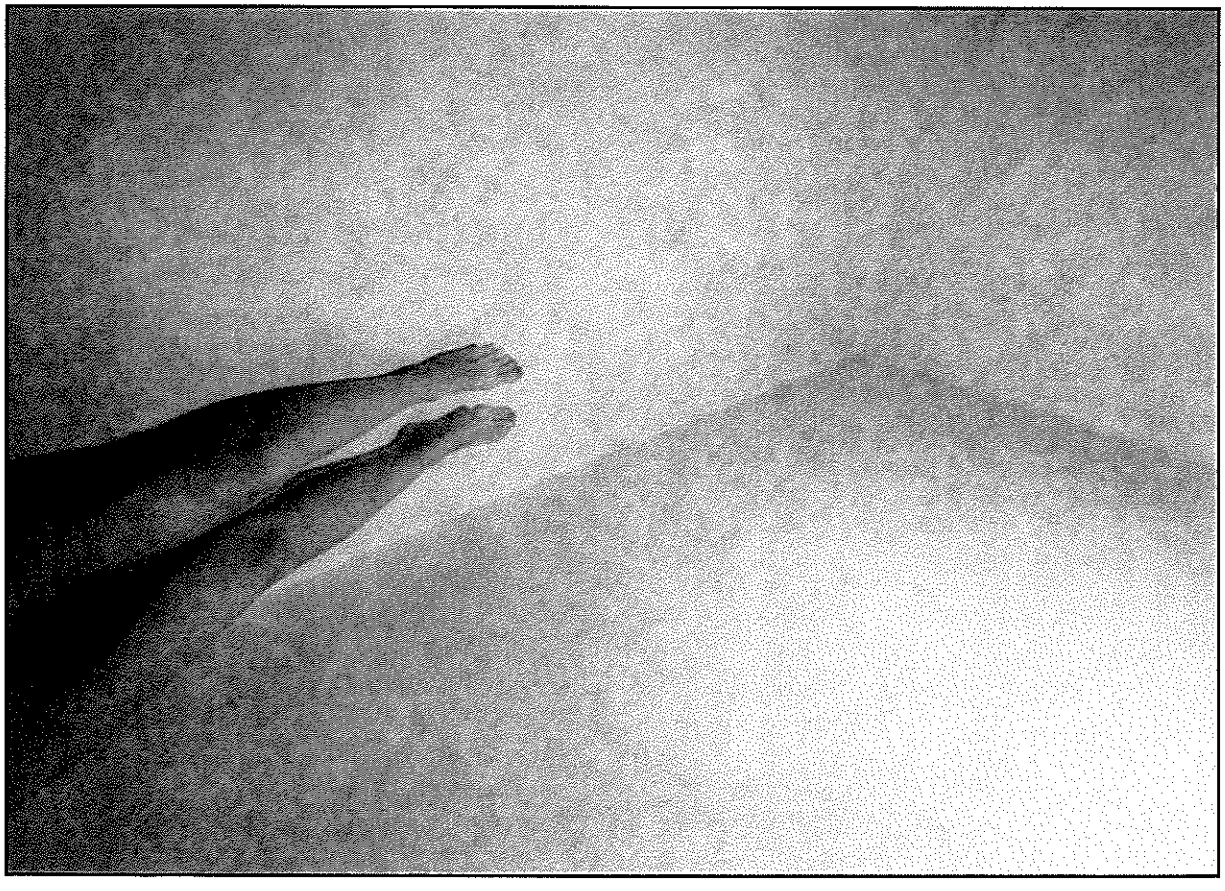

18. zo série „múr" 1979 - 1986

MÁRIA HUDÁKOVÁ

fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie

JÁNA POLÁKA

MÁRIA HUDÁKOVÁ

fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie
fotografie

JÁNA POLÁKA